

02.05.2025

Barneombudets innspill til representantforslag 186 S (2024-2025) om et styrket barne- og familieperspektiv i Nav

Vi viser til representantforslag 186 S (2024-2025) med høringsfrist 2. mai. Barneombudet støtter forslagene, og vil komme med følgende innspill.

Barns rettigheter er mangelfullt implementert i Nav

Barneombudet har over flere år uttrykt bekymring for at barns rettigheter er mangelfullt implementert i Nav. Dette gjelder særlig på sosialtjenesteområdet. Flere undersøkelser de siste 15 årene har avdekket at Nav-kontorene ikke ivaretar barns behov godt nok når foreldre søker om økonomisk sosialhjelp.¹

Det landsomfattende tilsynet fra 2022-2023 påviste, som forslagsstillerne nevner, lovbrudd ved om lag 80 prosent av Nav-kontorene det ble ført tilsyn med. I sin oppsummeringsrapport skriver Helsetilsynet: «*Ansatte i Nav-kontorene ønsker at familier med barn skal få god hjelp, men tilsynene viser at de mangler rammebetingelser for å gi hjelpen på en forsvarlig måte.*»²

Helsetilsynet kommer i rapporten med en rekke viktige anbefalinger, blant annet at Arbeids- og inkluderingsdepartementet bør vurdere behovet for en egen bestemmelse om barnets beste i sosialtjenesteloven.³

Helsetilsynets pågående tilsyn med kommunenes plikt til å gi opplysning, råd og veiledning etter sosialtjenesteloven viser også at det varierer om kommunene tar hensyn til at brukeren har barn.⁴

Hensynet til barnets beste må lovfestes i sosialtjenesteloven

Barneombudet mener lovfesting av hensynet til barnets beste i sosialtjenesteloven er et viktig tiltak for å sikre bedre etterlevelse av barns rettigheter og ivaretagelse av barns behov.

Nav-kontorene er allerede forpliktet til å vurdere hensynet til barnets beste ved alle handlinger og beslutninger der barn er berørt. Plikten følger av både Grunnloven § 104 annet ledd og FNs barnekonvensjon artikkel 3 nr. 1. Saksbehandlingsregelen har imidlertid vært norsk lov med

¹ Helsetilsynets rapport 2/2013; Riksrevisjonen Dok 3:11 (2013-2014); Helsetilsynet rapport 4/2022

² [Samfunnets siste sikkerhetsnett må også fange opp barna. Oppsummeringsrapport fra landsomfattende tilsyn med Nav-kontorenes ansvar for å ivareta barns behov når familien søker økonomisk stønad \(2022-2023\) | Helsetilsynet](#)

³ Ibid.

⁴ [Tilsynsrapporter – søkeside | Helsetilsynet](#)

Torggata 2-4,
0181 Oslo

Postboks 8889
Youngstorget,
0028 Oslo

forrang siden inkorporeringen av barnekonvensjonen i 2003, uten at dette har ført til bedre etterlevelse i arbeids- og velferdsforvaltningen.

Barneombudet mener lovfesting av barnets beste i sosialtjenesteloven er et rimelig og effektivt virkemiddel for å styrke barns rettsstilling i Nav. Det vil ikke endre rettstilstanden, men kun innebære en konstatering av gjeldende rett. Barneombudet bemerker at slik «dobbelregulering» kan være nødvendig for å sikre at saksbehandler følger barnekonvensjonen. Vi viser for øvrig til at hensynet til barnets beste er tatt inn i sektorlover som utlendingsloven, opplæringsloven og politiloven.

Nav-veiledere trekker frem mangelfull lov- og regelverkskompetanse som særlig utfordrende i sin tjenesteutøvelse.⁵ Etter Barneombudets vurdering gir dette grunn til å anta at rettskilder som Grunnloven og barnekonvensjonen i mindre grad benyttes aktivt i saksbehandlingen, da saksbehandler i hovedsak forholder seg til sektorlov og tilhørende underrettskilder. Ettersom hverken sosialtjenesteloven eller rundskriv 35-00 eksplisitt pålegger saksbehandler å gjøre en vurdering av barnets beste, er lovfesting av barnets beste i særlovgivningen viktig også av pedagogiske hensyn.

Barnets beste-vurderinger kan forebygge utenforskap

Barneombudet vil videre fremheve at bedre ivaretagelse av barns rettigheter i Nav er et viktig tiltak for å forebygge utenforskap, både blant barn og deres foreldre. Ved å sikre at Nav gjør individuelle vurderinger av barns behov, vil Navs tiltak og tjenester lettere kunne bidra til at barn får sine rettigheter oppfylt. Nav vil også lettere kunne koble på andre velferdstjenester som skole, barnevern og helse ved behov. Nav har etter vårt syn en sentral rolle i å bidra til at oppvekstreformen lykkes, også som en døråpner inn til andre tjenester.

Kartlegging av barns behov er også viktig for at Nav skal få et helhetlig bilde av foreldrenes livssituasjon. Det vil bidra til at Nav kan gi mer målrettet oppfølging, og at foreldre enklere kan komme i aktivitet og bli selvhjulpne.

Barneombudet vil avslutningsvis påpeke at Stortinget selv har slått fast at barns rettigheter er så verdifulle og retningsgivende for samfunnet at de skal grunnlovsfestes. Da må lovgiver også forsikre seg om at rettighetene gjennomføres i praksis. Forslagene i representantforslaget er etter Barneombudets vurdering viktige tiltak for å sikre dette.

Ta gjerne kontakt for mer informasjon:

Seniorrådgiver Inger Aasgaard, inger.aasgaard@barneombudet.no

⁵ Fossetøl, K. m.fl. (2020): "Nav i en ny tid? En evaluering av hvordan retningsvalgene i Stortingsmelding 33 implementeres på Nav-kontorene", AFI-rapport nr. 2020:09, Oslo Met